

The revaluation at fair value in merger

Lucia Ondrušová¹ Katarína Máziková²

¹ University of Economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accountancy and Auditing
Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, Slovak republic
E-mail: luciaondrusova@gmail.com

² University of Economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accountancy and Auditing
Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, Slovak republic
E-mail: mazikova@euba.sk

Abstract: Commercial companies to achieve the economic benefits of investing free funds for profit, or to eliminate competition and penetrate new markets may decide to merge companies. A merger is a procedure in which there is termination of one or more companies and the capital of the merging companies are subject to a successor, which is an existing company. In a merger, it is necessary to make up company overestimated the assets and liabilities at fair value as of the date preceding the decisive date. When the fair value should be based on market price. If the market price is not known, an entity may use valuation models and expert opinion.

Keywords: revaluation, fair value, merger, financial statement

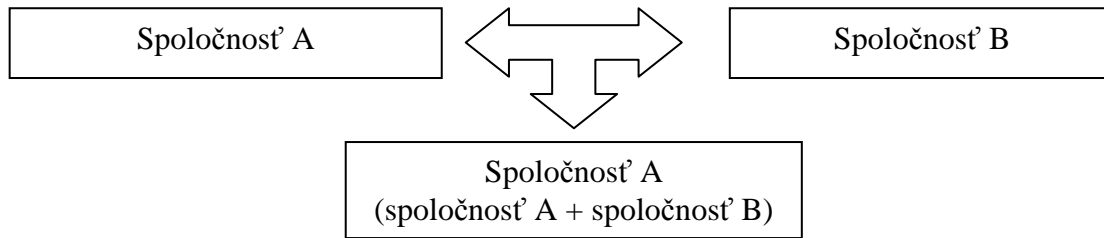
JEL codes: M40, M41

1 Introduction

Obchodné spoločnosti sa môžu rozhodnúť realizovať rôzne transakcie, ktoré sú spojené s nákupom a predajom obchodných spoločností, podielov na základnom imaní v obchodných spoločnostiach resp. realizovať zlúčenia, splynutia alebo rozdelenia obchodných spoločností. Tieto transakcie môžu uskutočňovať tak na území jedného štátu alebo sa môžu rozhodnúť pre realizáciu cezhraničných transakcií. Uvedené transakcie môžu uskutočňovať za účelom dosiahnutia ekonomických prínosov (napr. zvýšenie úverovej schopnosti väčšieho celku, zlúčenie doplňujúcich aktivít, zníženie nákladov) alebo za účelom investovania voľných finančných prostriedkov s cieľom dosiahnuť zisk, eliminovať konkurenciu, preniknúť na nový trh ako aj možnosť nadobudnúť prístup k surovinovým zdrojom. Všetky takéto realizované transakcie musia byť uskutočňované aj s prihliadnutím na požiadavky podnikateľskej etiky, ktorá posudzuje ekonomické aktivity podniku na základe morálnych hodnôt, kde primárnym cieľom nie je maximalizácia zisku ale zameranie sa na dlhodobý rozvoj a prosperitu (Meluchová and Mateášová, 2015). Jednou z často sa vyskytujúcich transakcií práve s uvedenými cieľmi je zlúčenie obchodných spoločností.

Zlúčením obchodných spoločností rozumieme zrušenie spoločnosti bez likvidácie, kedy dochádza k zániku jednej alebo viacerých spoločností a imanie zanikajúcich spoločností prechádza na právneho nástupcu, ktorým je už existujúca spoločnosť.

Schéma 1: Zlúčenie spoločnosti

Na uskutočnenie zlúčenia spoločností sa vyžaduje schválenie zmluvy o zlúčení, ktorá obsahuje všetky potrebné náležitosti týkajúce sa obchodného mena, sídla spoločnosti, podielov jednotlivých spoločníkov spoločností, určenie dňa, od ktorého sa úkony zanikajúcich spoločností považujú z hľadiska účtovníctva za úkony vykonané na účet nástupníckej spoločnosti (Máziková, 2010).

Účinky zlúčenia spoločností nastávajú zápisom zmeny do obchodného registra. Zápisom do obchodného registra:

- prechádza imanie zanikajúcej spoločnosti na nástupnícku spoločnosť,
- spoločníci zanikajúcej spoločnosti sa stávajú spoločníkmi nástupníckej spoločnosti,
- spoločnosti zanikajúce zlúčením zanikajú.

2 Účtovné hľadisko zlúčenia spoločností

Z hľadiska účtovníctva pri zlúčení spoločností je potrebné v Slovenskej republike dodržiavať zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o účtovníctve) a opatrenie MF SR č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v systave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov (ďalej len postupy účtovania).

Podľa zákona o účtovníctve sú účtovné jednotky, ktoré sa zrušujú bez likvidácie povinné viesť účtovníctvo odo dňa svojho vzniku až do dňa, ktorý predchádza rozhodnému dňu. Rozhodným dňom sa rozumie deň, ktorý si účtovné jednotky určili v zmluve o zlúčení a od ktorého sa úkony zanikajúcich spoločností považujú z hľadiska účtovníctva za úkony vykonávané na účet nástupníckej spoločnosti. Tento deň nesmie byť neskorší ako deň nadobudnutia účinkov zlúčenia spoločností, čiže deň zápisu zmeny do obchodného registra.

Zákon o účtovníctve stanovuje pri zlúčení spoločností aj povinnosť otvoriť a uzavrieť účtovné knihy a zostaviť otváraciu súvahu. Podľa zákona o účtovníctve účtovná jednotka, ktorou je nástupnícka účtovná jednotka, otvorí účtovné knihy k rozhodnému dňu. Avšak pri zlúčení nástupnícka účtovná jednotka pokračuje vo vedení svojich účtovných kníh po doplnení účtov z podkladov otváracie súvahy. Otváraciu súvahu zostavuje nástupnícka účtovná jednotka a to k rozhodnému dňu. Zanikajúca účtovná jednotka má povinnosť uzavrieť účtovné knihy ku dňu predchádzajúcemu rozhodnému dňu. K tomuto dňu má aj povinnosť preceniť majetok a záväzky na reálnu hodnotu.

3 Precenenie majetku a záväzkov na reálnu hodnotu, zostavenie účtovnej závierky

Účtovníctvo poskytuje informácie rôznym používateľom v peňažných jednotkách. Samotné oceňovanie majetku a záväzkov predstavuje základný problém účtovníctva,

keďže prostredníctvom účtovníctva sa poskytujú informácie, ktoré ovplyvňujú rozhodovanie jednotlivých používateľov.

V Slovenskej republike sa preferuje pri väčšine majetku a záväzkov ocenenie v historických (obstarávacích) cenách. Avšak pri niektorých vlastníckych transakciách sa vyžaduje precenenie majetku a záväzkov na reálnu hodnotu. Takouto vlastníckou transakciou je aj zlúčenie spoločností, kde je kladená požiadavka na precenenie majetku a záväzkov v zanikajúcej účtovnej jednotke. Precenenie je požadované z dôvodu vyjadrenia správnej hodnoty majetku a záväzkov vzhľadom k meniacim sa trhovým podmienkam.

Podľa požiadaviek zákona o účtovníctve má zanikajúca účtovná jednotka povinnosť preceniť majetok a záväzky na reálnu hodnotu a to ku dňu, ktorý predchádza rozhodnému dňu. Reálnou hodnotou sa podľa zákona o účtovníctve rozumie:

- trhovú cenu,
- hodnota zistená oceňovacím modelom, ktorý využíva prevažne informácie z operácií alebo z kotácií na aktívnom trhu (táto hodnota sa použije v prípade, ak nie je trhovú cenu známa),
- hodnota zistená oceňovacím modelom, ktorý využíva prevažne informácie z operácií alebo z kotácií na inom ako aktívnom trhu, ak nie sú na aktívnom trhu informácie, ktoré by bolo možné použiť v predchádzajúcom oceňovacom modeli, alebo
- posudok znalca, ak pre oceňovanú položku majetku nie je možné zistiť jeho reálnu hodnotu podľa predchádzajúcich možností, alebo pre oceňovanú položku majetku nie je dostupný oceňovací model odhadujúci s postačujúcou spoľahlivosťou cenu majetku, za ktorú by sa v danom čase predal, alebo jeho použitie by vyžadovalo od účtovnej jednotky vynaloženie neprimeraného úsilia alebo nákladov v pomere s prínosom jeho použitia pre kvalitu zobrazenia finančnej pozície účtovnej jednotky v účtovnej závierke.

Oceňovacie modely podľa zákona o účtovníctve, ktoré môžu účtovné jednotky využívať pri preceňovaní majetku na reálnu hodnotu môžu vychádzať buď z trhového prístupu, výdavkového prístupu alebo z príjmového prístupu.

Trhový prístup používa informácie realizované operáciami na trhu ako napr. cena podobného majetku dosiahnutá na aktívnom trhu po úprave v závislosti od charakteru preceňovaného majetku.

Výdavkový prístup používa informácie, ktoré vychádzajú z peňažnej sumy, ktorú by bolo potrebné vydať na obstaranie majetku, ktorý by mal pre účtovnú jednotku porovnateľný prínos ako oceňovaný majetok.

Príjmový prístup je napr. model súčasnej hodnoty, ktorý je založený na súčasnej hodnote budúcich peňažných výdavkov na majetok, pričom diskontná sadzba sa určí ako vnútorná miera návratnosti požadovaná investormi pre daný druh majetku ku dňu jeho ocenenia, ktorý nesie danú mieru rizika.

Pri precenení majetku a záväzkov na reálnu hodnotu vzniknuté rozdiely medzi účtovnou hodnotou a reálnou hodnotou v účtovníctve zanikajúcej účtovnej jednotky sa zaúčtujú:

- na účet opravných položiek, ak je reálna hodnota majetku nižšia ako účtovná hodnota, okrem majetku oceneného už v reálnej hodnote,
- na účet rezerv, pričom sa zohľadňuje tvorba rezerv v nástupníckej účtovnej jednotke,
- výsledkovo alebo na účet 414 - Oceňovacie rozdiely z precenenia majetku a záväzkov, ak ide o majetok a záväzky podľa § 14 a 16 postupov účtovania (cenné papiere, podiely, deriváty), pri ktorých sa účtuje zmena reálnej hodnoty z dôvodu zostavenia účtovnej závierky,
- v ostatných prípadoch neuvedených v predchádzajúcich bodoch na účet 416 - Oceňovacie rozdiely z precenenia pri zlúčení, splynutí a rozdelení.

Účtovnou hodnotou sa rozumie hodnota majetku po zohľadnení:

- odpisov vytvorených ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka,
- ocenenie metódou vlastného imania pri cenných papieroch a podieloch oceňovaných metódou vlastného imania ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka, alebo
- hodnota majetku po zohľadnení opravných položiek vytvorených ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka za bezprostredne predchádzajúce účtovné obdobie,

a rezerv vytvorených ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka za bezprostredne predchádzajúce účtovné obdobie

Zostatok účtu 416 – Oceňovacie rozdiely z precenenia pri zlúčení, splynutí a rozdelení sa v otvárací súvahe nástupníckej účtovnej jednotky vykazuje na účtoch účtovej skupiny 41 – Základné imanie a kapitálové fondy a účtovej skupiny 42 – Fondy tvorené zo zisku a prevedené výsledky hospodárenia v súlade so zmluvou o zlúčení spoločností. Z uvedeného vyplýva, že zostatok na účte 416 – Oceňovacie rozdiely z precenenia pri zlúčení, splynutí a rozdelení môže byť ponechaný na uvedenom účte resp. preúčtovaný na iný účet z uvedených účtovných skupín v závislosti od rozhodnutia spoločníkov zanikajúcej a nástupníckej spoločnosti.

Zároveň si musia zanikajúca účtovná jednotka a nástupnícka účtovná jednotka vysporiadať aj vzájomné pohľadávky a záväzky vrátane rezerv a účtov časového rozlíšenia, ak medzi nimi existujú. Pri zlúčení spoločností sa vzájomné pohľadávky a záväzky vylúčia až po zlúčení spoločností a vzniknuté rozdiely z dôvodu vylúčenia vzájomných pohľadávok a záväzkov sa účtujú na príslušné účty nákladov a výnosov a to v účtovníctve nástupníckej účtovnej jednotky.

V prípade, ak by dochádzalo k zlúčeniu spoločností, ktoré sú navzájom prepojené, jedna zúčastnená účtovná jednotka má podiel na základnom imaní v inej zúčastnenej účtovnej jednotke (napr. ide o vzťah materský a dcérsky podnik), musí nástupnícka účtovná jednotka v otvárací súvahe vykázať hodnoty po vylúčení podielov, ktoré sa účtujú na účtoch účtovej skupiny 06 – Dlhodobý finančný majetok a hodnoty vlastného imania pripadajúceho na tieto podiely.

Zanikajúca účtovná jednotka okrem precenenia majetku a záväzkov na reálnu hodnotu má povinnosť ku dňu predchádzajúcemu rozhodnému dňu uzavrieť účtovné knihy a zostaviť účtovnú závierku. Účtovnou závierkou sa podľa zákona o účtovníctve, § 17 ods. 1 rozumie štruktúrovaná prezentácia skutočností, ktoré sú predmetom účtovníctva, poskytované osobám, ktoré tieto informácie využívajú. Cieľom účtovnej závierky je poskytovanie informácií o finančnej situácii, výkonnosti a zmenách vo finančnej situácii účtovnej jednotky (Parajka, 2015).

Účtovnú závierku zostavuje účtovná jednotka ku dňu, ku ktorému je povinná uzavrieť účtovné knihy. V prípade, ak uzavrie účtovné knihy k poslednému dňu účtovného obdobia, zostavuje riadnu účtovnú závierku. Avšak pri zlúčení spoločností je zanikajúca účtovná jednotka povinná uzavrieť účtovné knihy ku dňu predchádzajúcemu rozhodnému dňu a z tohto dôvodu sa účtovná závierka považuje za mimoriadnu účtovnú závierku.

Nástupnícka účtovná jednotka pri zlúčení spoločností nemá povinnosť zostavovať účtovnú závierku a teda ani neuzavrie účtovné knihy k rozhodnému dňu. Nástupnícka účtovná jednotka je povinná zistiť konečné stavy jednotlivých účtov majetku, záväzkov, vlastného imania, nákladov a výnosov a to za účelom zostavenia otvárací súvahy. Otváraciu súvalu zostavuje nástupnícka účtovná jednotka k rozhodnému dňu.

4 Conclusions

Zlúčenie obchodných spoločností predstavuje spôsob, prostredníctvom ktorého si môžu spoločnosti udržať postavenie na trhu a zachovať konkurencieschopnosť voči ostatným obchodným spoločnostiam. Okrem udržania si postavenia na trhu sa spoločnosti rozhodujú pre zlúčenie aj z dôvodu povinnosti precenenia majetku a záväzkov na reálnu

hodnotu z hľadiska účtovného. Prostredníctvom precenenia majetku na reálnu hodnotu si spoločnosti môžu zabezpečiť zvýšenie hodnoty majetku ako bola dovtedy vykázaná v účtovníctve.

Požiadavka precenenia majetku a záväzkov vyplýva z pravdivého vykazovania hodnoty majetku a záväzkov v obchodnej spoločnosti. Vzhľadom k tomu, že v Slovenskej republike je preferovaný spôsob ocenenia majetku v historických (obstarávacích) cenách, je potrebné pri zmene vo vlastníckych vzťahoch akou je zlúčenie spoločností preceniť majetok na reálnu hodnotu a to ku dňu, ktorý predchádza rozhodnému dňu.

Ocenenie v historických cenách vychádza z preukázateľnosti vynaložených peňažných prostriedkov na obstaranie daného majetku, ale nevyjadruje správnu hodnotu daného majetku v čase, vzhľadom k meniacim sa podmienkam trhu a s tým súvisiacimi zmenami cien a opotrebením daného majetku.

Pri precenení majetku na reálnu hodnotu môžu účtovné jednotky využiť trhovú cenu, oceňovacie modely, ktoré môžu vychádzať z trhového, výdavkového alebo príjmového prístupu alebo využiť posudok znalca. Vzhľadom k ustanoveniam vychádzajúcim zo zákona o účtovníctve by účtovné jednotky mali ako prvé preceniť majetok trhovou cenou. Ak táto nie je k dispozícii, majú byť na precenenie majetku použité oceňovacie modely a ako poslednou možnosťou má byť posudok znalca. Veľakrát účtovné jednotky pri precení majetku na reálnu hodnotu využívajú opačný postup a majetok precenia na základe posudku znalca, pretože pre nich predstavuje najjednoduchší spôsob vyčíslenia reálnej hodnoty preceňovaného majetku, čo vzhľadom k požiadavkám kladeným zákonom o účtovníctve nie je správne.

Acknowledgments

The contribution is the result of grant project: The importance of valuation of transactions between related parties and their impact on entity profit, registration number 1/0486/14.

References

Mateášová, M. – Meluchová, J. (2015). The ethical aspect of the business in insurance in the conditions of a globalized financial market. In Financial management of firms and financial institutions [elektronický zdroj] : proceedings : 10th international scientific conference : 7th - 8th september 2015, Ostrava, Czech Republic: VŠB - Technical university of Ostrava, 2015. pp 783 - 790.

Máziková, K. (2010). *Zmeny vlastníckych transakcií v obchodných spoločnostiach*. Bratislava: Iura Edition.

Parajka, B. (2015). Are Information Needs of Financial Entities served by Financial Statements in the Slovak Republic. In Financial management of firms and financial institutions [elektronický zdroj] : proceedings : 10th international scientific conference : 7th - 8th september 2015, Ostrava, Czech Republic: VŠB - Technical university of Ostrava, 2015. pp 950 - 957.

Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.

Opatrenie MF SR zo 16. decembra 2002, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, v znení neskorších predpisov.